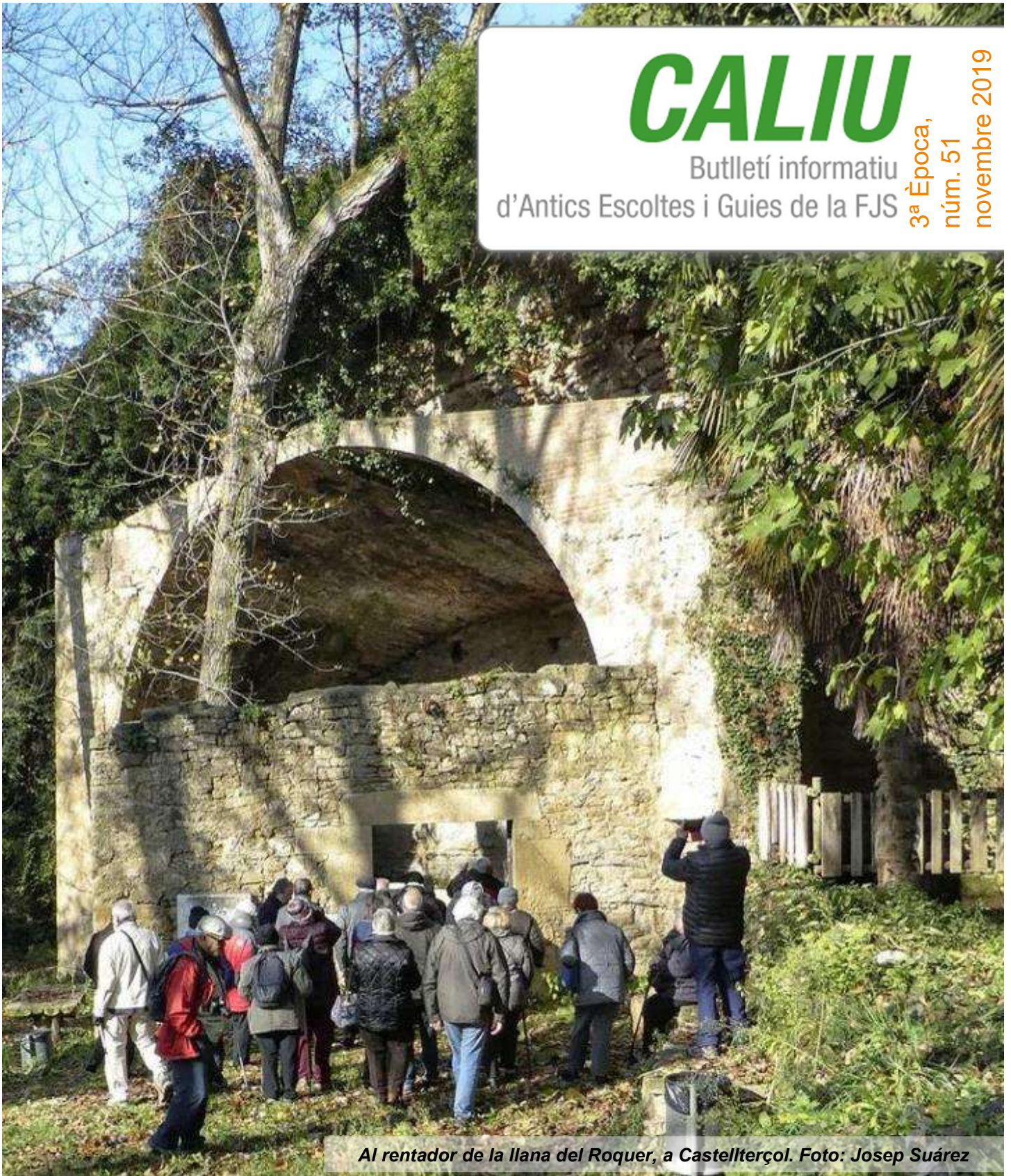

CALIU

Butlletí informatiu
d'Antics Escoltes i Guies de la FJS

3ª Època,
núm. 51
novembre 2019

Al rentador de la llana del Roquer, a Castellterçol. Foto: Josep Suárez

Activitats

Dissabte cultural al
Masnou Pàg. 2

Descoberta d'hivern:
Castellterçol i voltants Pàg. 5

Col·laboració

Tintin desxifrat –stop- codi:
Scout Pàg. 8

Notícies

Col·laboració
amb Open Arms Pàg. 12

Antics
Escoltes
i Guies

Dissabte cultural al Masnou (26-X-2019)

Text: Jaume Busquets

Fotos: Josep Suárez i Emilia Pujadas

El dissabte 26 d'octubre una bona colla d'"antics i amics", a tres quarts de nou del matí, davant la porta principal de la Universitat de Barcelona, esperàvem l'autocar que ens havia de portar al Masnou, per visitar el Museu de Farmàcia creat per Joaquim Cusí i Furtunet, fundador de l'empresa familiar avui prou coneguda "Laboratoris Cusí", visita que fou preparada pel nostre soci Carles Montoriol.

Recomptats els assistents a l'esplanada on hi ha l'accés al Museu Cusí de Farmàcia, i comprovat que entre tots sumàvem 42, entrem en el recinte on hi ha el Museu, que es va crear l'any 1902 a la farmàcia del fundador, al carrer Ample de Figueres.

Joaquim Cusí havia nascut a Llers, Alt Empordà, el 3 de maig de 1879. Es llicencià en farmàcia a Barcelona l'any 1901. Primerament s'establí a Figueres on, a instàncies de l'oftalmòleg Francesc Agulló, desenvolupà la preparació de la pomada oftàlmica a l'òxid groc de mercuri. Aquest producte obtingué una àmplia difusió arreu del món i li permeté desenvolupar l'empresa farmacèutica familiar especialitzada en productes oftàlmics.

L'any 1921 adquirí la farmàcia del monestir benedictí de Santa Maria la Real de Nájera (Logronyo), que es trobava als baixos de la casa de l'abat del cenobi, reinstal·lada al Masnou com a museu de farmàcia i medicina.

Un dels dos grups, començant la visita. Foto: Josep Suárez

Secundat pel seu germà Carles i el seu cosí Rafel, el laboratori farmacèutic prosperà i l'any 1925 es traslladà al poble del Masnou. Involucrat en política fou alcalde de Masnou entre 1930 i 1931.

La farmàcia, d'estil barroc, que és la peça més espectacular del museu, fou construïda a la segona meitat del s. XVIII, ocupa una planta rectangular amb un hemicicle en un dels extrems. Aquest espai està ocupat per prestatges amb pots d'apotecari i urcèoles de ceràmica blanca amb l'escut de l'abadia.

L'arcada central deixa espai a la part superior per a una fornícula amb la imatge de Sant Benet, patró del cenobi, del s. XVI.

A la prestatgeria es troben flascons de vidre amb tap esmerilat per a diferents líquids, tintures i xarops.

La resta de les parets de l'espaiosa sala estan ocupades per grups de prestatgeries, armaris i calaixos decorats amb els noms de les plantes que contenien, pintures d'animals o motius rurals.

Dins la farmàcia del Museu. Foto: Josep Suárez

Visitant la biblioteca. Foto: Emilia Pujadas

La biblioteca, annexa al Museu, amb més de 10.000 volums destaca pels llibres antics sobre medicina i farmàcia, i un conjunt d'obres sobre oftalmologia.

També s'apleguen diferents col·leccions d'objectes i complements de procedència diversa, la majoria relacionades amb la sanitat, que pel seu valor, originalitat i varietat augmenten la importància del museu. Hi destaquen: més de 700 peces de ceràmica farmacèutica; les col·leccions de vidre farmacèutic amb més de 600 peces, quasi 400 peces de morters, la col·lecció de més de 4.000 ex-libris, i un conjunt de 300 gravats francesos del s. xviii.

L'any 1995 els "Laboratoris Cusí" passaren a ser propietat de diverses empreses, però el Museu l'any 1997 fou cedit per la família Cusí a la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya que té cura del manteniment i difusió del centre i amb la condició de que no podia sortir del Masnou.

El grup, a la plaça d'Ocata. Foto: Josep Suárez

Acabada la visita, contents del que havíem vist i après ens dirigim a la plaça d'Ocata per visitar les Mines d'aigua del Masnou, que constitueixen un sistema complex de galeries que servia per abastir d'aigua la població local.

Aquestes mines es van començar a excavar al Masnou (antics termes d'Alella i Teià) a partir del s. XVIII per captar i recollir l'aigua que es filtrava pel subsòl i canalitzar-la fins els dipòsits i safareigs de

les cases, donant resposta de manera efectiva a la manca de cursos d'aigua continuus al territori. El resultat fou una xarxa de 28 galeries que recorren 27 km. pel subsòl del Masnou. Amb cascs i per grups de 15, vàrem penetrar a la mina contemplant les galeries (que condueixen l'aigua de les deus al repartidor general), el pou de registre (que permet l'accés a tasques de manteniment) i un safareig dels que reben l'aigua sobrant i actuen de sobreexida.

Dins la Mina. Foto: Josep Suárez

Va acabar la sortida, amb les següents informacions: 1). Durant la guerra civil es va aprofitar una entrada de la mina Malet, precisament la de la plaça Ocata, per fer-hi una nova galeria i utilitzar-la com a refugi antiaeri. 2). El sistema de mines va funcionar al Masnou fins la dècada 1960-1970, en que se'n va fer càrrec el servei municipal. 3). Actualment encara hi ha cases que, tot i tenir l'aigua del servei municipal, utilitzen l'abastiment de la mina per a ús domèstic.

Conclusió: Ens ho vàrem passar molt bé; vàrem aprendre un munt de coses, i contents i satisfets, vàrem tornar amb l'autocar a la plaça de la Universitat, sense entrar-hi per aprendre més coses, conscients de què, a partir de certa edat, ja no es poden fer excessos.

Ara a esperar la propera sortida a Castellterçol. No parem ☑

Descoberta de tardor 2019: Castellterçol i voltants

Text: Dolors Marlet i Jaume Mullor

Fotos: Josep Suárez

En un dia de tardor que el fred es feia sentir i embolcallats amb la boira, 29 participants ens vam endinsar en la descoberta de tres indrets de Castellterçol i Castellcir desconeguts per gran part de nosaltres.

La guia de la sortida, ens condueix cap finals del segle XVII, començant per **les Poues de glaç de la Ginebreda**. I la primera cosa que ens crida l'atenció: per què diuen "poua" enlloc de "pou" com ens semblava normal? Doncs segons els entesos per que el femení en molts casos pot diferenciar un mida més voluminosa (per exemple: pou - poua, cistell - cistella, plat - plata, anell - anella...). *Se non è vero, è ben trovato*.

Castellterçol és un indret únic a Catalunya per la quantitat de poues que hi ha en la mateixa zona. Concretament a la Ginebreda n'hi ha quatre que estan molt properes i això fa que també sigui un indret únic a Europa.

La guia ens va facilitar l'accés a la poua que ha estat habilitada recentment per poder entendre millor com funcionava.

La veritat es que impressionen tan les seves dimensions com les condicions amb que havien de treballar els qui feien el gel.

Primeres explicacions abans d'entrar a la poua.

Degut al canvi climàtic que constata un especial refredament de la terra des de la meitat del segle XVI fins a meitat del XIX, l'enginy de l'home buscant la seva supervivència, va començar una nova activitat comercial: fer gel i emmagatzemar-lo per vendre'l al estiu a Barcelona. Recordem que el gel era utilitzat en la sanitat i com conservant d'aliments. Vam reviure la duresa d'aquest treball des de la construcció de les poues, la creació de basses per aquietar l'aigua, tallar els blocs de gel, emmagatzemar-los en les poues, on el treball es feia en la foscor i el fred, i el posterior transport amb carros i matxos per vendre'l a Barcelona. Aquesta activitat va durar fins l'arribada de la fabricació industrial de gel que garantia la salubritat del producte. Es considera que la comercialització de les poues va acabar a la dècada de 1920.

I per culminar la visita els excursionistes, degudament concentrats i en silenci, vàrem rebre, segons ens va explicar la guia, una dosi d'energia tel·lúrica que ens va donar forces per continuar la descoberta.

Així que a mig matí, acompanyats ara amb l'escalfor del sol, visitem **el rentador de la llana del Roquer** indret que es creu que es va fer servir des de el segle XVI fins al final de XIX. Aquest rentador te un safareig de 10 m de llarg i està protegit, aprofitant una petita bauma, per una gran i espectacular volta de pedra que aguanta una terrassa, on assecaven la llana rentada.

Interior del rentador de la llana. Planta inferior.

Ens van explicar que aquest procés s'inicia amb l'obertura del velló de les ovelles que es feia a mà. El rentat i assecat de la llana eren les fases posteriors que permetien que una vegada neta passés a la seva comercialització. La visita del Roquer va donar-nos una segona dosi per conèixer com, només fa uns cent anys, s'obtenien alguns productes i les condicions en les que es produïen.

Mes tard, ens apropem amb cotxe fins al camí de la masia d'**Esplugues**, on hi arribem fent una caminadeta de uns 20 minuts. És una masia construïda sota una bauma ocupada per l'home des de l'antiguitat, amb construccions del segle XVIII i habitada fins l'any 2006. Té planta baixa i dos nivells. Actualment l'estan rehabilitant i es poden visitar varies habitacions, menjador, cuina, magatzems i els estables. Per les seves dimensions, capacitat dels estables i la riquesa de certs elements (rellotge de pèndul, bigues treballades, pedres tallades, boci d'aigua) es nota la importància de la masia.

El Mas d'Esplugues

A més del esplèndid paisatge, cal assenyalar el pont de bast de pedra que creua la riera camí a Castellcir.

Sobre el pontet

Retornem a Castellterçol on fem un bon dinar, que sempre es una bona manera de rematar una descoberta cultural.

Després alguns dels excursionistes, que no havien tingut prou amb la descoberta matinal, van completar el dia visitant la casa museu d'Enric Prat de la Riba, primer president de la Mancomunitat de Catalunya. Es conserva degudament "museïtzada" una casa notable del inici del segle XX i s'explica amb audiovisuals i visita guiada la creació de la mancomunitat i la seva importància, i obres. Realment impressiona veure tot el que va arribar a fer aquell patrici, si pensem que va morir a l'edat de 47 anys.

La sortida va ser molt agradable i es va desenvolupar en l'habitual bon ambient d'amistat

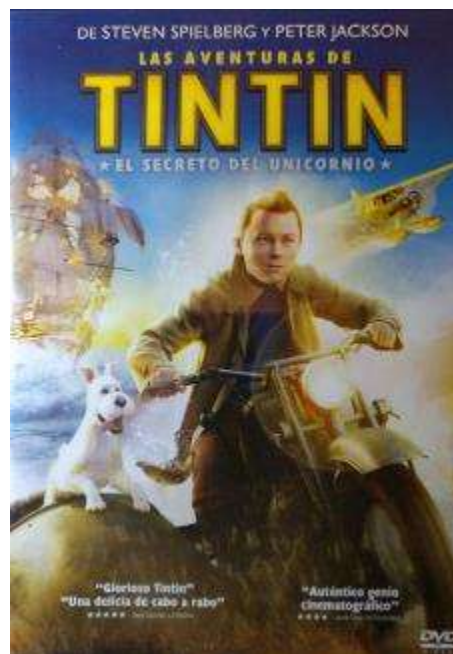
Tintin desxifrat – stop - codi: Scout

Text: Butlletí NOVES, núm. 292, Espai "Aplec el què trob", a cura d'Àngel Zaragoza

Reproduïm a continuació el text publicat al Butlletí NOVES d'Aplec Scout, escoltisme adult de Mallorca, que ens ha semblat summament interessant per com destaca la influència de l'escoltisme en dos grans creadors: Georges Rémi (Hergé) i Steven Spielberg, units per la figura de Tintin. Gràcies, Aplec Scout!

Dues de les mentes més creatives del segle XX es posen al servei de Tintin per a donar-li vida en la pantalla en "El secret de l'Unicorn". És conegut l'agraïment que sempre ha sentit Spielberg per la seva època Scout i qualsevol tintinòfil coneix l'enorme influència que el període Scout d'Hergé (creador de Tintin) va tenir en la seva vida i en la gènesi i desenvolupament del seu personatge. Què aporta la clau SCOUT a l'univers de Tintin? Què queda avui d'aquell codi?

Indiana Jones i Tintin tenen semblances anteriors i semblances ocultes. Steven Spielberg i Georges Remi (Hergé), tenen coses en comú a més de la seva desbordant imaginació i talent o la seva capacitat per a connectar amb el nen que tots portem dins. Tots dos han expressat en infinitat d'ocasions el seu sentiment de gratitud cap a una etapa de les seves vides en la qual la fantasia, les aventures i la companyonia els van ajudar a ser els qui després van ser. Els dos van vestir al coll en la seva infància el fulard que distingeix als escoltes en les seves activitats. Tots dos van començar en els seus respectius arts fent activitats escoltes.

En l'obra del director nord-americà són diverses les picades d'ullet que fa a aquella etapa feliç de la seva vida. El seu més conegut aventurer es va dir "Júnior" abans que "Indiana" i ja llavors vivia en la realitat els viatges i aventures que més de 28 milions de nens i joves han viscut enfundats en aquest uniforme des de 1907.

Amb aquella famosa escena d'obertura del seu tercer lliurament el director ens feia saber quant devia el seu personatge, igual que el seu autor, a haver estat escolta quan era al·lot. De fet, fins fa poc, Spielberg ha seguit estretament vinculat a l'associació scout americana formant part d'alguns dels seus òrgans directius i ha aprofitat qualsevol ocasió que se li brindava per a donar el seu exprés suport a aquest moviment educatiu centenari.

Nota: El text va ser escrit arran de l'estrena de la pel·lícula, l'any 2011.

Molt més marcada si cap va ser la influència que va tenir en el creador de Tintin haver estat escolta en la seva infantesa i joventut.

Reconeguda sempre amb orgull per Hergé, la seva vida escolta va ser la que li va fer triar el que després seria la seva manera de vida. Gràcies a aquesta decisió i a aquelles vivències gaudim avui de les aventures del famós periodista.

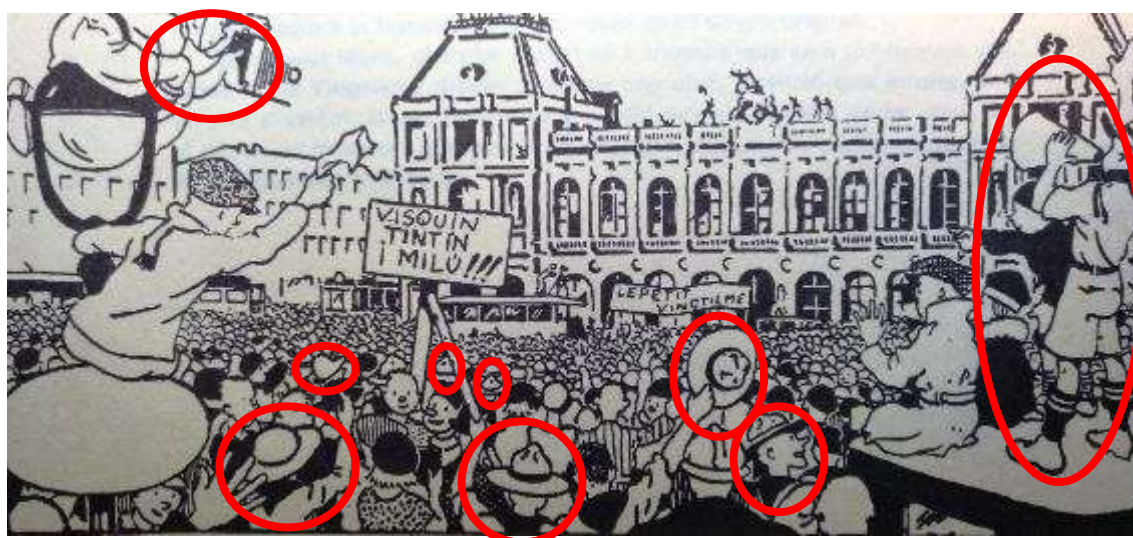
Abans de dir-se així. Tintin va ser Totor, un escolta que vivia aventures i viatjava pel món en un entrenament del qual després naixeria el personatge universal. Amb ell Hergé va entrenar la seva habilitat amb els llapis i els guions, perfeccionant la seva tècnica i aprenent els fonaments del seu art. Va començar a fer-ho en la revista del moviment a Bèlgica mentre àdhuc vestia la flor de lis en l'uniforme escolta.

La base de Tintin es inconfusible en el personatge. Un jove reporter escolta que viatja pel món corrent aventures. Però no només hi ha semblances en el traç.

El codi de valors que alimenten les seves aventures està clarament inspirat en la mateixa Llei escolta amb la que es comprometen a esforçar-se a complir al·lots i al·lotes de tot el món des de fa mes de cent anys: Alegria en la dificultat, responsabilitat, disposició de servei als altres, amistat, internacionalisme cosmopolita i sentit de germanor universal... i en el seu lema "d'estar sempre a punt" pel que calgui.

Totor, guia de la patrulla dels Borinots de la unitat de Ròvers, suposa en la carrera d'Hergé un primer pas cap a la serietat i la maduresa professional, i per al futur Tintin un embrió que encara ha d'acabar de perfilar-se però que ja gairebé està definit.

En la seva obra son in comptables els records al seu passat escolta. Petites escaramusses en forma de broma o flashback que mai va intentar amagar. La vinyeta final de la primera aventura de Tintin es un autèntic "On està Wally" en el qual es poden trobar no menys de 9 escoltes.

I si en aquella li anaven a esperar al seu retorn de terres llunyanes. en la primera planxa del seu segon còmic li acomiadaran en la seva sortida cap a una nova aventura.

Podem veure molts més escoltes en la seva obra com a homenatge i record icònic a la seva infància en altres vinyetes, com per exemple entre la munió curiosa que es reuneix enfront de l'entrada principal del Castell de Moulinsart quan s'aveinen esdeveniments en "*L'assumpte Tornassol*".

Al seu passat escolta Tintin li deu, per tant gran part de la seva magnètica personalitat.

Aquesta insaciable set de viatges, nous coneixements, llocs i persones, la seva valentia i predisposició a ajudar el feble, la lleialtat envers els seus i la seva certa ingenuïtat, cortesia al caire del ridícul, sentit del deure i de la paraula donada que a molts nens i joves sembla avui llunyana o obsoleta.

Però, què aporta a la vida d'una nena o un jove haver estat Escolta perquè marqui d'aquesta manera?

Caldria preguntar-se per les causes de tal longevitat i les raons de l'èxit d'una forma concreta de créixer i educar-se mentre altres formats han anat morint en aquest camí.

I la resposta, en cas de ser una sola, no resideix tant entre les que van portar en 2007 al comitè del Premi Nobel per a la Pau a incloure al Moviment Escolta entre els finalistes, o en la inacabable llista de persones famoses que han passat per les seves activitats, sinó sobretot en la diversió i l'alegria amb què els qui han passat pels seus jocs i acampades recorden aquells temps. les seves reunions i les nits amb les estrelles com a sostre. En una forma de créixer vivint aventures i fantasies ambientades en mons llunyans al costat dels seus amics i amigues, però sobretot en la vivència i experimentació d'un alt grau de compromís voluntari amb un codi de valors lliurement triat.

Actualment al nostre país cada dissabte a la tarda milers de nens i joves es posen al coll el seu fulard per a anar a les seves reunions a divertir-se entre amics acompanyats pels seus caps i educar-se, sense adonar-se, en valors cada vegada més necessaris. No és estrany saber d'un agrupament Escolta en la rodalia de la nostra casa o en el col·legi dels nostres fills. Gairebé tots coneixem a algú que ha estat Escolta o els nins o nines dels quals ho són i, segurament, podem dir d'aquestes persones que son bona gent Avui ja no vesteixen el seu recognoscible barret de quatre cops ni !a seva completa uniformitat.

Són uns altres temps. No obstant això l'esperit que alimenta als Escoltes continua sent exactament el mateix que en temps de l' Hergé escolta. No hi ha dubte que es tracta d'una forma molt especial d'anar creixent No pitjor que unes altres però per descomptat millor que moltes. Envoltats dels millors amics que es poden fer i vivint al voltant de la foguera les emocions i sentiments que aporta la nit. el fred, l'alegria sana de l'aventura somiada. Assumint reptes personals que superar, cuidant de si mateix i dels seus companys, esforçant-se per complir la seva promesa i mantenir la seva paraula.

Plantant la tenda després de la marxa, cansats, somrient entre bromes enganyant a la fatiga perquè et deixi sense tancar els ulls una hora més. Descobrint amors adolescents, madurant a poc a poc amb salut, companyonia, adults al teu costat que són amics. Coneixent el perill que ja de major sabràs que estava controlat. Trepitjant l'herba i pujant als cims o veient l'alba després de les estrelles. Adquirint destreses i seguretat en un mateix. Construint el teu propi refugi, escalant, usant un GPS o una brúixola per a situar-te en un mapa creient estar perdut.

Tant Hergé com el seu successor al capdavant de la volta a la vida de Tintin son dos genis el talent mes gran dels quals resideix a no haver perdut aquest punt de connexió amb la infantesa que els dona la seva brillantor.

Tots dos seran sempre adults que encara saben parlar el llenguatge dels somnis adolescents, de la innocència de la joventut, de la immortalitat. Els dos s'han convertit en icones del maneig de les imatges al servei de l'aventura. Amb majúscules. I els dos van aprendre el seu sentit de l'honor. del vertigen del viatge i de la inquietud pel que espera molt a la vora del misteri i la fantasia, en els seus campaments Escoltes quan van ser nens. Potser no es casualitat que dos desbordants talents i imaginacions com el creador de Tintin i el seu actual recuperador forgessin la seva personalitat en el mateix codi ☑

Col·laboració amb Open Arms

Text: Redacció

Amb motiu de la XIIIa Trobada d'Escoltes Adults de Catalunya, Mallorca i València, que es va celebrar el juny passat, els organitzadors van decidir que part del pressupost aniria destinat a l'organització humanitària **Proactiva Open Arms**. Aquest diploma dona fe de la col·laboració del nostre grup amb Open Arms

En arribar al final d'aquest any 2019, volem expressar els millors desitjos pel proper 2020.

Prèviament volem que Nadal no sigui només una festa consumista, sinó la oportunitat de fer real la solidaritat entre tots els habitants del planeta. També, i de manera molt especial, manifestar el nostre suport per aquells que han perdut la llibertat precisament per defensar la de tots nosaltres

Dibuix: Roser Busquets

<p>Desembre Divendres 13, TARDA</p> <p>Divendres cultural: el Museu de les Arts Escèniques a Montjuïc</p> <p>Museu i Centre de Documentació depenent de l'Institut del Teatre.</p>	<p>Gener Divendres 17</p> <p>Descoberta d'hivern: La Fortalesa de St. Julià de Ramis (Gironès)</p> <p>Arqueologia, joieria i estrambotisme.</p>
<p>Febrer Diumenge 2</p> <p>Participació en la celebració de l'aniversari del naixement de Jaume I el Conqueridor a Poblet</p> <p>Hi seran convidats els companys de València. S'acabarà amb calçotada.</p>	<p>Març Dissabte 7 (a confirmar)</p> <p>Els fruiters en flor d'Aitona</p> <p>Un espectacle pels sentits.</p>

El 23 de novembre, a dos quarts de sis de la tarda, s'ha celebrat a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, l'acte de lliurament dels **XXXI Premis Batista i Roca – Memorial Enric Garriga Trullols** que atorga l'IPECC (Institut de Projectió Exterior de la Cultura Catalana) ☑

Vist l'èxit de la participació d'enguany, s'ha previst tornar a assistir a la **Passió Medieval de Cervera** de l'any vinent, que se celebrarà el dissabte 28 de març a les 6 de la tarda. Anirem informant ☑

CALIU

Rbla. Mossèn Jacint Verdaguer, 10
08197 Valldoreix

anticsescoltes@fundaciojsans.cat

<https://fundaciojsans.cat/antics-escoltes-i-guies-2/>

